

GÖRÜŞ / OPINION

Planlama Öğrencilerine Zihinsel Egzersizler - Bir Davet

Intellectual Exercises for Students of Planning - An Invitation

Gökhan Hüseyin Erkan

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Trabzon, Türkiye

Giriş

Şehir ve Bölge Planlama mesleği çeşitli teknikler kullanarak bilgi aktarımı yapılması gereken çok boyutlu bir eğitim sürecinden geçmeyi gerektirmektedir. Uygulamalı bilimler arasında yer alan mekan planlaması eğitimi müfredatında çevre-bilim, sosyoloji, politika, istatistik gibi farklı bilgi alanlarının yanı sıra soyutlama becerisini geliştirmeyi de amaçlayan geniş bir yelpaze vardır.¹ Bu çeşitlilik meslek adaylarının çok farklı alanlarda uzmanlaşmasına olanak sağlamakla birlikte, merkezi konumdaki beceri “mekanı okumak ve soyutlamak”tır. Doğru planlama müdahalesi için mekânsal yapının, dinamiklerin, genelliklerin ve özgünlüklerin iyi çözümlenmesi gerekir. Bu kapsamdaki mekânsal çözümleme becerisinin kazandırılması eğitimin ana hedefleri arasındadır. Ancak son birkaç on yıldır yaşanan değişimler ve eğitim alanına yönelik dışsal müdahaleler nedeniyle eğitimin bazı yıpranmalara maruz kaldığı görülmektedir.

Bunun başında, siyasi sebeplerle ilgili olduğu kuşkusuz uyarıcı üniversite sayısı, bölüm sayısı ve öğrenci kontenjanı arttırılması gelmektedir. Türkiye’de 1998 yılına kadar 9 bölümde lisans eğitimi verilmekte iken, 2010 yılında bu sayı 20’ye ulaşmıştır. 2010-2014 yılları arasında 21 üniversitede daha şehir ve bölge planlama bölümü kurulmuş ya da kurul-

ma süreci başlamıştır. 2014 yılı itibarı ile bölüm sayısı 42’ye yükselmiştir.² 2004-2010 yılları arasında lisans eğitimi veren 12 bölümden sadece 2’si dışında tümünün kontenjanı arttırılmıştır.³ Kontenjan artışı ve yeni bölüm kurulması bu dönemden sonra da devam etmiştir.

Planlama eğitimi, kuramsal bir zemin üzerinde, plan ve proje uygulamalarına ağırlık vererek yürütülmektedir. Eğitimci sayısı ile öğrenci sayısı arasındaki orantı olumsuz yönde arttıkça eğitimcilerin birim öğrenci projesine ayırabildiği zaman ve özen düzeyinin azalması kaçınılmazdır. Nitekim Türkiye Planlama Okulları Birliği’nin (TUPOB) bölümlerin donanım, kadro ve kontenjanlarına yönelik yaptığı araştırmalar ve hazırladığı raporlar planlama eğitiminde niteliksel bir gerileme yaşanmakta olduğunun ciddi uyarılarını içermektedir.

Planlamada eğitim düzeyinin yıpranmasının bir diğer nedeninin orta öğretim sisteminde sürekli yapılan değişiklikler ve eğitim kalitesinin düşmesi olduğu görülmektedir. Ancak bu sorun, planlama meslek alanının doğrudan müdahale edebileceği bir alan değildir.

Eğitime yönelik bir başka sorunsal, hızlı gelişen bilgisayar teknolojisi ile geleneksel tasarım yaklaşımlarının eklenmesi ve uyumlu hale getirilmesindeki güçlülüdür. Bu konuda

1 Aristocu bilimler sınıflandırmasındaki teorik bilimler, pratik bilimler ve poetik bilimlerin tümü planlama eğitiminde yer tutmaktadır.

2 TUPOB, 2014. 10. Dönem Çalışma Raporu

3 TUPOB, 2011. Lisans Düzeyinde Açılacak Şehir ve Bölge Planlama Bölümleri İçin Gerekli Asgari Standartlar

Geliş tarihi: 13.10.2017 Kabul tarihi: 26.12.2017

Online yayımlanma tarihi: 10.04.2018

İletişim: Gökhan Hüseyin Erkan.

e-posta: erkangokhan@gmail.com

TMMOB
Şehir Plancıları Odası

çözüm üretilmesi beklenen iki sorun vardır. İlki, zoom (yaklaş-uzaklaş) sorunudur. Tasarım üretimindeki geleneksel yaklaşım sabit pafta ölçeğinde veya birkaç sabit pafta ölçeğinde göz-el uyumuna dayalı iken, bilgisayar ortamında sınırsız ölçekle çalışılmaktadır. Bilgisayar ekranındaki dosyanın orijinal boyutu örneğin 1/1000 ölçekli bir pafta da olsa 1/500000 ölçekli bir pafta da olsa imleç hareketi ile yakınlaşmanın ve uzaklaşmanın sınırı yoktur. Bu durum, kimi zaman alt ölçeklerde elde edilen detay düzeyi yüksek mekansal verinin kavramsallaştırma ya da soyutlama yapılmadan üst ölçekli çizimlerde doğrudan kullanımıyla sonuçlanabilmektedir. Bu ise, her ölçeğin gerektirdiği karar içeriği, konumsal doğruluk, ve gösterim tekniklerinin tutarsızlaşmasına neden olabilmektedir. Bu sorunun bilgisayar kullanımını en aza indirmek biçiminde bir müdahale ile aşılabileceği düşünülse dahi bu çözümün önünde ikinci sorun bulunmaktadır. Bir plan ve tasarım çalışmasına altlık oluşturan kurumsal verinin çoğu artık bilgisayar ortamında hazırlanmaktadır ve öğrencilere iletilmektedir. Bu durum el çizimi, soyutlama ve ölçekler arası ilişki kurma becerisinin gelişiminde nasıl aşılacağı belli olmayan bir dizi eşik yaratmaktadır.

Tasarım becerisi sınıf içi çalışmalardan öğrenilen kuramsal bilginin tasarıma aktarılmasında bireysel emek ve zaman harcamayı gerektirir. Planlama stüdyosu derslerindeki iş yoğunluğu ve her geçen yıl artan öğrenci sayısı nedeniyle akademisyenlerin birim öğrenci başına harcadıkları emek-zamanın azalma eğiliminde olduğu kabul edilirse, öğrencilerin bireysel olarak kendilerini geliştirmelerine yardımcı olacak destek mekanizmaları tanımlamak bir sorumluluk olarak görülmelidir. Bu metin rutin stüdyo derslerinin yanı sıra grup veya bireysel olarak ders dışında da yapılabilecek türde egzersizlerin derlenmesi ve öğrencilere sunulması için bir çağrı amacı taşımakta ve bir dizi örnek uygulama içermektedir.

Yokluk Çözümlemesi (Fiziksel Yokluk ve Kültürel Yokluk)

Planlama çalışmalarının temel aşamalarından biri yerleşmenin tanınması, bilinmesidir. Her mekânsal birimin diğerleriyle benzer olan özelliklerinin yanı sıra özgün nitelikleri, yakın ve uzak komşularından etkilenme ve onları etkileme düzeyi, tarih içinde biriktirdikleri ve kaybettikleri vardır. Bir mekânsal birimin evrendeki yeri nasıl tanımlanabilir? Bu soruya, o mekânsal birimin varlığından yola çıkarak yanıt verme eğilimi yaygındır. Acaba tersini düşünmek nasıl olur? O mekânsal birim hiç var olmasaydı?⁴

İlkin şu soru sorulabilir:

- X şehri hiç var olmasa idi ne olurdu?

Bu sorunun yanıtı fiziksel coğrafya ve kültürel coğrafya olarak iki aşamalı düşünülebilir:

- X şehri olmasaydı fiziki coğrafya nasıl olurdu?
- X şehri olmasaydı kültürel coğrafya nasıl olurdu?

Nasıl olurdu sorusu, o şehrin tarihi boyunca ürettiklerini, yani coğrafyaya ve kültüre kattıklarını düşünmek açısından başlangıç noktası oluşturuyor. “O şehir olmasa idi neler kaybederdik?” sorusu peşinden geliyor. “Neler kaybederdik?” sorusu aynı zamanda “neler kazandık?” sorusudur.

İlk soru örneğin, Trabzon ilinin bir boşluk, Karadeniz’in doldurduğu bir körfez veya çukur olduğu varsayımına dayanıyor. Örnek pratikte, öğrencilerden bir harita üzerinde, il sınırlarının içini maviye boyamaları ve haritayı öyle okumaları istenir. Geriye kalan coğrafya üzerinde düşünmeye, tartışmaya geçilir. Şimdiye kadar deneyimlenen egzersizler daha çok ulaşım bağlantıları ve çevresindeki illerle yarattığı komşuluk ilişkisi üzerinden, onları ayırma ve birleştirme özelliklerini düşünerek tartışmalar yapılmasını sağlamıştır.

Sorunun ikinci aşamasının en yalın hali şöyle tanımlanabilir: “Trabzon olmasaydı kültürel coğrafya nasıl olurdu?” Bu soruya, kültürü en geniş antropolojik tanımı olan “insan yapımı her şey” olarak ele alıp yanıt vermek daha zihin açıcı olabilir. Örneğin, Trabzon olmasa idi kültürel, ekonomik, demografik, politik açıdan neler farklı olurdu? Neler hiç olmazdı ya da Trabzon’da olduğu biçimiyle olmazdı? Yani neler kaybederdik? Sümela Manastırı, Uzungöl, Trabzon pidesi, tereyağı, horonu, laz müteahhidi, Trabzonspor... hamsi başka bir yerlerde meşhur olurdu muhtemelen.

Ankara... Fiziksel yokluk çözümlemesi açısından Anadolu’nun ortasında Tuz Gölü ile birleşik Türkiye’nin en büyük gölü oluşurdu. Van Gölü’nün pek esamisi okunmazdı. Kültürel yokluk çözümlemesinde ulusal idare ağında bir başka şehir başkent olurdu. Ankara kedisi, Jansen’in planları, Gönül Tankut’un kitabı, ODTÜ,... Bunların olmadığı veya o konumda, dolayısıyla daha farklı olduğu bir kültürel coğrafya olurdu. İstanbul’un ülke nüfus dağılımına, ekonomisine, uluslararası işbölümüne etkisi...

Bu soruları tartışmakla bilişsel olarak kavranan etki düzeyi kentin önemini, özgünlüğünü, özelliğini ölçmek için en azından zihinsel düzeyde bir dizi ölçüt sağlayabilir. Üstelik bu türden düşünmek, kültürel ve doğal değerlere yaklaşım biçimimiz ve müdahalelerimizde gerekli özeni göstermek için (daha açık ifade ile söylemek gerekirse yok etme riski taşıyan müdahalelerimize eşik oluşturması açısından) zihnimizi berraklaştırabilir. Yokluk çözümlemesi her ölçekte ve her yerleşim türünde çalışılabilir. Bir ülke, il, ilçe, kent parçası, mahalle, bir apartmandaki eksik bir katı düşünmek, bir ailedeki eksik bir bireyi düşünmek... o birim yaşamımıza neler katıyor? Bu soru on-

⁴ Bu düşünce egzersizinin tasarlanması Sulukule’nin yok edilme dönemlerine dayanmaktadır. Bir gazete haberinde “İstanbul neşesini kaybetti” yazıyordu. Sulukule olmasa İstanbul nasıl olurdu? Neşesiz olurdu

tolojik bir kaygının zihnimizde canlanması için Heidegger'den ödünç alabileceğimiz kavramlarla daha da zenginleştirilebilir.

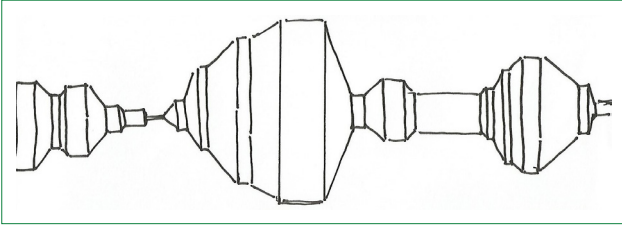
Perspektif Egzersizi

Bir çeşit hobi-alışkanlık olarak tanımlanabilecek bu egzersizde oldukça serbest bir biçimde, mümkün olan en kısa sürede yatay-dikey çizgiler oluşturularak ve bunlara derinlik vererek aşağıdaki (Şekil 1) benzer soyut bir mekânsal silüet oluşturulur. Ardından bu çizim üzerinde işlevler tanımlamaya başlanır. Merkez neresi olabilir? Çalışma alanları, konut alanları, park alanları, yaya ve taşıt sirkülasyonu, görkemli anıtsal bir yapı nereye yerleşebilir? Ardından müdahaleler başlar.

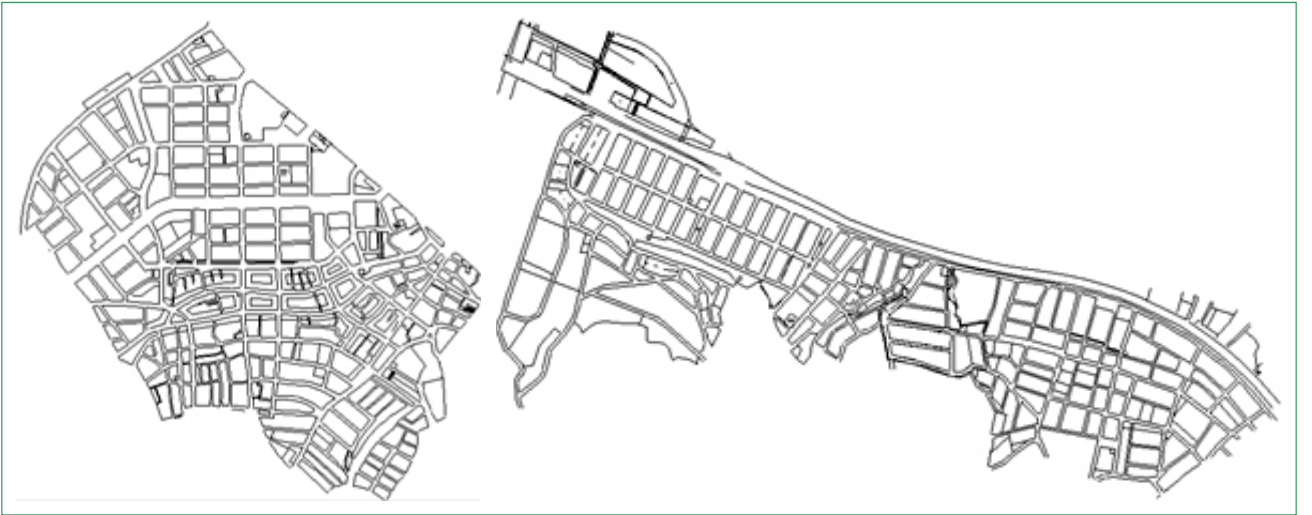
Bu türden bir egzersiz bir miktar arazi kullanım türleri bilgisi, kentsel ekonomi ile arsa ve arazi değeri bilgisi, sosyal etkinlikler-mekan ilişkisi bilgisi edindirdikten sonra, genellikle de alt ölçekli çalışmalarda grup etkinliği biçiminde yapıldığında faydalı olabilmektedir. Bu nedenle 2. sınıftan itibaren çalışılması daha uygun görülmektedir.

Biçim - Ölçü - Konum - İşlev Testleri

Perspektif egzersizi alışkın olunan iki boyutlu yatay düzlemde de (Şekil 2) çalışılabilir. Bu egzersizle "biçim-ölçü-konum-işlev" arasındaki ilişkiyi kavramak amacıyla zihinsel pratik yapıl-

Şekil 1. Perspektif egzersizi örneği.

Şekil 2. Biçim-ölçü-konum-işlev testleri için örnek alanlar.

maktadır. Mekânsal kurgu oluşturma becerisini desteklemenin yanı sıra, var olan bir mekânsal kurgunun test edilmesi amacıyla da kullanılabilir.

Bir kişinin plan veya projesindeki renkleri, yazıları, taramaları kaldırarak sadece kenar çizgilerinden oluşan çizimini diğerlerine gösterdiği ve "işlevleri tahmin et" adında bir oyun oynadıkları düşünülebilir. Bu oyunda ebe tasarımın sahibi, tahmin edenler de oyunculardır. Oyun, plan-tasarım kararının test edilmesi ve yer seçim ilkelerine dair bilginin geliştirilmesi için basit bir düşünme ve tartışma zemini oluşturmaktadır.

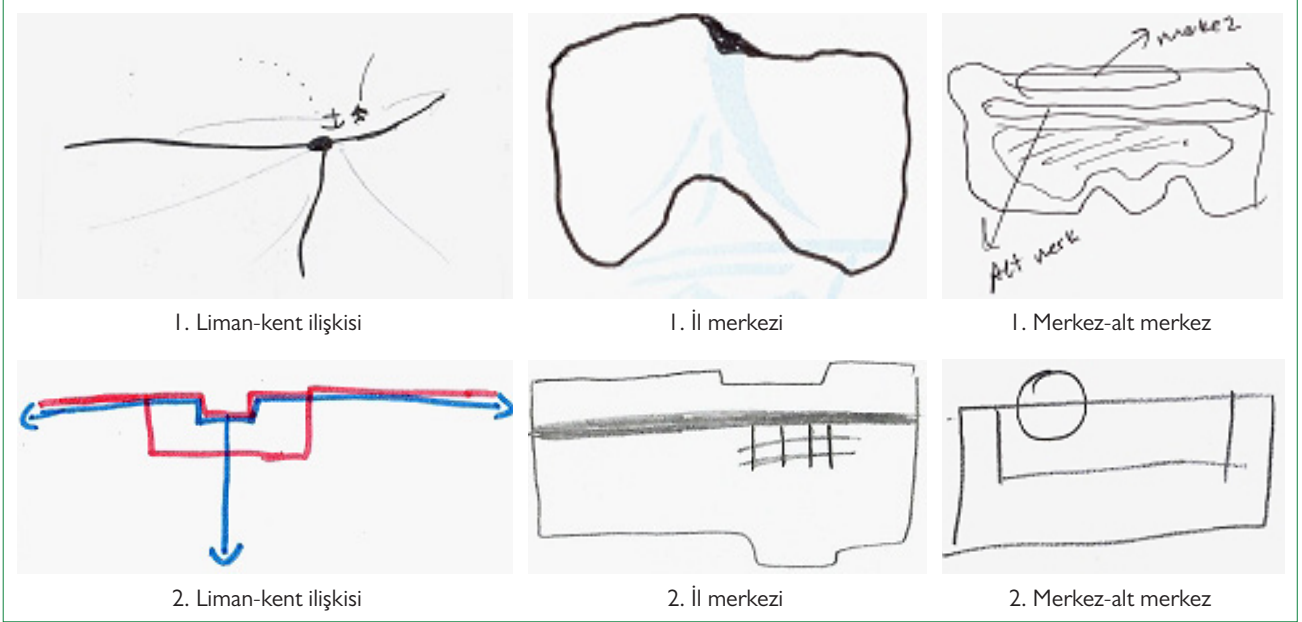
Bu test, bilgisayar ortamında, örneğin, bir şehrin imar planı üzerindeki bütün tarama, sembol, yazı ve renkleri kaldırarak sadece biçim-ölçü-konum görüntüsü üzerinden işlevler tanımlamak biçiminde kurgulanabilir. Ardından gerçek plan kademe kademe veya bütün olarak açılarak test yapılabilir. Aynı zihinsel egzersiz bir kentsel tasarım projesi veya yazıları kaldırılmış bir hâlihazır haritada yapmak da mümkündür. Grup çalışmasına dönüştürüldüğünde zengin tartışmalar yaratma potansiyeli vardır.

Anlık Soyutlama

Tasarım becerisinin gelişmesi yalnızca bireysel gelişme ile ilişkili değildir. Meslek insanlarının soyutlama becerisi meslek pratiğine, mesleğin araçları ve ürünleri olan belgelere, ifade biçimlerine, planlama diline, hatta mevzuata taşınmaktadır. Örneğin, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin lejant listesinde kaplumbağa, fok, gar, tersane, askeri alan, kış sporları ve kayak tesisleri alanı, hipodrom, bisiklet yolu gibi bir çok başarısız gösterim bulunmaktadır (Şekil 3). Bu sembol ve gerçek çizimler, eskiz çalışması yapacak kişinin bilgisayar kullanmasını zorunlu kılan detay ve çizgiler içeren başarısız soyutlamalar, daha doğrusu resimlerdir.

Şekil 3. Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nden başarısız gösterim örnekleri.

Şekil 4. Anlık soyutlama örnekleri.⁵ (20 sn içinde Trabzon kentinde tematik soyutlamalar).

Ülkemizdeki tasarım bilgi, beceri ve birikiminin bu örneklerdeki başarısızlığa kadar gerilemesinin önüne geçilmesi zorunludur. Eğitim sürecinde bireysel çalışılabilen basit soyutlama egzersizleri kurgulamak eskiden beri var olan eğitim, sağlık, mezarlık gibi başarılı soyutlamaların düzeyini yakalayacak beceriyi edindirmek açısından faydalı olabilir.

Bu amacı gerçekleştirmede genel eğitim planına destek olacak kısa süreli soyutlama zorlamaları etkili olabilmektedir. Örnek pratikte (Şekil 4), öğrencilerden, küçük kağıtlar üzerinde çok kısa sürelerde bir temayı soyutlayarak çizimle ifade etmeleri istenir. Örneğin 10 cm x 10 cm'lik kağıt parçalarına 10 sn içinde kent merkezi, 15 sn içinde trafik sıkışıklığı, 20 sn içinde iki merkezli bir kent, 25 sn içinde tek merkezli ve alt merkezleri olan bir kent çizmek, 30 sn içinde Ankara'yı soyutlayarak çizmek, 10 sn içinde birbirine komşu bir kentsel ve bir kırsal yerleşim çizmek... Bir nesneyi, durumu, olguyu, sorunu en yalın tasarım araçlarını kullanarak soyutlama becerisini geliştirmek,

daha kapsamlı soyutlama çalışmaları için ön hazırlık oluşturmak açısından faydalı olabilmektedir. Soyutlama egzersizleri bir süre sonra öğrencinin gerçek nesne resimlerinden kurtulup soyut geometrik formlar üretmesine, amaca uygun gösterim teknikleri (örneğin doğrudan ve dolaylı ilişkileri ifade etmek için sürekli ve kesik çizgiler, karşılıklı ve tek taraflı ilişkiler için çift ve tek yönlü oklar kullanmak; doğru renk seçimi yapmak) ve öz yakalama becerisi kazanmasına yardımcı olabilmektedir. Açıklama, yorumlama, tartışma, tekrarlar ve karşılaştırmaya olanak sağlayan bir egzersiz olarak da tasarlanabilir.

Eğitimde yaygın olan ve genellikle ödev biçiminde tanımlanması tercih edilen soyutlama çalışmalarının, kapsamı daraltılmış bu tür kısa süreli egzersizlerle desteklenmesi yararlı olabilir.

Phronetik Araştırma Soruları

Bent Flyvbjerg'in⁶ sosyal bilim araştırmalarında kullandığı

5 Sol sıradaki çizimler KTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü bölümü 2.sınıf öğrencilerinin ilk çizimleri. Sağ sıradaki çizimler öğrencilerin kendi aralarındaki yorumlama ve tartışmalarının ardından yine 20 sn içinde tekrar ettikleri üretimleri.

6 Flyvbjerg, Bent. (2001). Making Social Science Matter. Why social inquiry fails and how it can succeed again. (S. Sampson, Çev.) Cambridge University Press. (53-65 sayfaları arasındaki bölüm bilgi erdemleri ve phronesisin tanımlamasını içermektedir). Phronesis kavramının tanımı ve içeriği için Aristoteles'in Nikomakhos'a Etik kitabının 6.bölümü ana metindir.

Aristocu phronetik⁷ sorular planlamanın iyi bir çözümlemesini sağlamaktadır. Bu dört tipik soru yalnızca bilimsel araştırmada değil, planlama çalışmalarında da kullanım potansiyeline sahiptir:

- Nereye gidiyoruz?
- Bu istenen bir durum mudur?
- Kimler kazanıyor, kimler kaybediyor?⁸
- Ne yapmalı?

Bu sorular kenti çözümlmek ve bir plan-tasarım kararını test etmek için de zihinsel berraklaşma sağlayabilir. Örneğin, kurlardan edinilen bilgilerde bir projenin (örn. toplu konut alanı) hazırlanmakta olduğu varsayalım:

- Bu toplu konut projesi ile nereye gidiyoruz?
- Bu istenen bir durum mudur?
- Bu gerçekleştiğinde kimler kazanır, kimler kaybeder?
- Ne yapmalı?

Her sorunun yanıtlanması için farklı yönetsel kurgular oluşturulmalıdır. İlk soru bir çeşit eğilim çözümlemesidir. Bu türden bir çözümleme biçimsel olarak mevzuatta içeriği tanımlanmaksızın yer verilen “kentsel teknik altyapı etki değerlendirmesi”ne⁹ benzemektedir. Projenin olumlu ve olumsuz boyutlarını, niyetlenilmemiş sonuçlarını öngörmek açısından faydalıdır.

İkinci soru, değerlerin tartışılmasını içermektedir. İyi ve kötü- nün çatışmasını bir proje üzerinden değerlendirmeye olanak verir. İyi ve kötü, etik alanında öznelliğe hapsolmuş gibi algı- lansa da planlamanın bunu bireysel tercihlerden çıkarıp nesnel bir tartışma zeminine oturtan çok önemli bir aracı vardır: bü- tuncül planın amacı. Eğer bu proje ile gidilen yön planın amacı ile uyumlu ise o zaman istenen bir durumdur; kabul etme, destekleme, geliştirme gibi müdahaleler gerektirir. Tersine ise istenmeyen bir durumdur; kaldırma, revize etme, değiştirme gibi müdahaleler gerektirir.

Üçüncü soru, planlamanın temel yönlendirici mekanizma- sı olan kamu yararı ölçütünün pragmatik bir karşılığı olarak düşünülebilir. Aktör çözümlemesi yöntemlerine başvurularda sistematik bir incelemeye konu edildiğinde, projenin kimlere fayda sağlayacağı, kimlere zarar vereceği, genel iyi mi yoksa kısmi iyi mi yarattığı üzerine düşünmeyi sağlar.

7 Antik Yunanca'daki phronesis ve phronetik kavramları bazı yazar ve çevirmenler tarafından Türkçe'ye “ihtiyat, pratik hikmet, pratik bilgelik” olarak çevriliyor. Bu çeviriler phronesis kavramını tam yansıtmamaktadır. Aynı şekilde phronesis'in İngilizce'ye “prudence, practical wisdom” olarak çevrilmesi de uygun – yeterli görünmüyor. Daha çok “eylemli bilgelik” olarak çevrilebileceği görüşündeyim. Ancak bu çeviri farklı kullanım alanlarında sorun yaratıyor. Örneğin uluslararası yazında kabul edilmiş “phronetik planlama araştırması” kavramının ihtiyatlı planlama araştırması, pratik hikmet araştırması, pratik bilgelik araştırması, eylemli bilgelik araştırması şeklinde kullanımı kavrama aşkın bir anlam yüküyor. Phronesis kavramının belki “eylemli bilgi” olarak Türkçe'ye çevrilmesi hem farklı alanlardaki kullanımı hem de Aristocu özüne yakınlık açısından daha uygun olabilir. Böylece hem araştırma türü olarak içeriği, hem de kavramın entelektüel erdemler arasındaki ayırıcı özelliği ifade edilmiş olabilir. Şüphesiz, kavramın doğru çevirisinin dilbilimcilere ve uzman çevirmenlerce yapılarak Türkçe'ye kazandırılmasını beklemek durumundayız. Şimdilik kavramın orijinal halini, yani phronesis ve phronetik'i kullanmak en doğrusu.

8 Foucaultcu güç ilişkileri çözümlemesini Aristocu phronesis yaklaşımına ekleyen 3. sorunun orijinali “hangi güç mekanizmaları kim(ler) kazanıyor, kim(ler) kaybediyor?” şeklindedir. Lisans eğitiminin alt sınıflarındaki tasarım çalışmalarında güç ilişkileri boyutu göz ardı edilebilir.

9 Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği, Madde 26/7.

Nihayetinde son soru, bir yandan nesnel çözümlmeler, bir yandan öngörüler, bir yandan da kazanan-kaybeden incelemesi üzerinden faydanın çözümlemesi sonucunda bu tür bir projeye nasıl müdahale edilmesi gerektiğini düşünmeyi sağlayacak bir zihinsel birikim yaratmış olacaktır.

Bu egzersizi Karadeniz Teknik Üniversitesinde 4. Sınıf bitirme projesi kapsamında her öğrencinin kendi sorun alanına uyarlayarak sorması ve yanıtlaması istenen çalışmalarda planların özellikle bilgi altyapısını ve karar tutarlılığını arttırdığı gözlenmiştir.

Sonuç ve Çağrı

Yukarıda sayılan egzersizlerin, kısa sayılacak bir mesleki ve akademik deneyime sahip şehir plancısının eğitime katkı amacıyla paylaşması olarak değerlendirilmesi beklenmektedir. Şüphesiz bu tür egzersizlerin çok daha etkili, zihin açıcı, yaratıcı örnekleri planlama okullarının akademik kadrolarında mevcuttur ve eğitime aktarılıyordu. Başkan Günay'ın tasarım ödevleri üçüncü kuşak şehir planlama öğretmenleri için kendi öğrencilerine aktardığı birer gelenek haline gelmiştir. Semahat Özdemir'in planlama müdahalelerini gerçek kişiler üzerinden soruşturması çok sık başvurulan bir tekniktir. Raci Bademli'nin anahtar sözcük temrini stratejik planlamanın aşamalarını kavramak için mükemmel bir örnektir. Ancak farklı okullardaki planlama öğrencilerinin farklı eğitim pratiklerinden yeterince faydalanmadığı, hatta haberdar olmadığı bilinmektedir. Yaygın ve özgün egzersizlerin derlenerek erişilebilir hale getirilmesinde fayda vardır. Piyasadaki teknik çizim ve tasarım kitaplarının bu boşluğu doldurmaktan uzak olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu metin, eğitim teknikleri bakımından zengin menüye sahip değerli akademisyenlere ve mesleki etkinliklerin yanı sıra yayınlarıyla da eğitime önemli katkıda bulunan Şehir Plancıları Odası'na, bu türden bir “mekânsal planlama eğitim teknikleri” derlemesi oluşturmak için bir çağrı olarak görülmelidir.